

● ● ● ● Op duizend meter hoogte, aan de voet van Afrika's hoogste berg, de majestueuze Kilimanjaro, kweken René Kleinveld en Christine Brandsma stekken en jong plantmateriaal. Een adembenemend decor. En de ideale plek voor vermeerderingsbedrijf Oasis Young Plants.

Nederlandse betrokkenheid stimuleert ontwikkeling sector

Tuinbouw in Tanzania

“Water en klimaat zijn van uitstekende kwaliteit. Het aantal zonuren is relatief hoog vanwege de ligging ten opzichte van de Kilimanjaro”, zegt Kleinveld. “En het internationale vliegveld ligt op niet meer dan 25 km afstand.” De Nederlanders streken in 2008 met hun twee jonge kinderen in Tanzania neer, na al hun bezittingen in Nederland te hebben verkocht. De ultra-moderne kassen in Moshi, waarin licht, vochtigheid, temperatuur en irrigatie door een computer geregeld worden, beslaan tweeënhalve hectare en zijn deels gebouwd met eigen geld en deels met een subsidie van PSOM (Programma Samenwerking Opkomende Markten).

Oasis Young Plants teelt 40 verschillende variëteiten vetplanten en warmteminnende plantenfamilies (onder meer rhipsalis, haworthia, gasteria, echeveria, crassula, lepismium, monadenium, peperomia) en houdt zich daarnaast bezig met de ontwikkeling van nieuwe variëteiten. Planten die soms vreemd van vorm en kleur zijn, maar gewild bij de Westerse consument. Vanwege een toenemende vraag uit Europa (95% van de afzet) en de Verenigde Staten wordt in 2015

een extra hectare in productie genomen. “Het is een uitdaging om steeds weer aan de toenemende vraag te voldoen. Dat zorgt wel eens voor slapeloze nachten. Soms snijd je te vaak te veel stekken van de moederplant, die daaronder te lijden heeft, maar je wilt de klant zo goed mogelijk tegemoet komen”, aldus Kleinveld.

Ontwikkeling sector

Op dit moment is de tuinbouwsector in Tanzania een van de snelst groeiende sectoren binnen de landbouw. “De komende jaren hopen we een groei van tenminste 20% te halen”, zegt Anthony Chamanga, beleidsmedewerker van de met Nederlandse steun opgericht Tanzania Horticultural Association (TAHA), gevestigd in een lommerrijke buitenwijk van Arusha, in de schaduw van Mount Meru.

De export van tuinbouwproducten (bloemen, planten en stekken, groenten, fruit, zaden en kruiden, zoals de alom geprezen gember) naar de EU leverde het land vorig jaar 380 miljoen dollar op, 30 miljoen meer dan in 2011. Van 2012 op 2013 groeide het volume van 200.000 ton naar 260.000 ton.

v.l.n.r. medewerkers in de kas bij Rijk Zwaan Afrisem;
Christine Brandsma en René Kleinveld van Oasis Young Plants op de akker in Moshi

De Tanzaniaanse overheid zag op een gegeven moment de noodzaak in de landbouw te diversifiëren, gezien de dalende prijzen op de wereldmarkt voor traditionele gewassen als koffie, thee en katoen. En het telen en exporteren van groenten, bloemen en fruit, zo had buurland Kenia overduidelijk laten zien, is big business en zou de staatskas veel buitenlandse valuta opleveren.

TAHA identificeerde zes strategische regio's (noorden, kust, zuidelijke hooglanden, centrale zone, zone rond het Victoriameer en Zanzibar) als meest geschikt voor tuinbouw, waarvan de noordelijke regio (Arusha, Kilimanjaro, Manyara, Tanga) de belangrijkste is voor de teelt van bloemen, planten, stekken

Q-Sem(zaden), Enza Zaden, Vasso Agroventures en Oasis Young Plants. De belangrijkste exportproducten zijn rozen, zaden, stekken, sperziebonen, paprika's, hete pepers, knoflook, gember, mango's, avocado's en ananas. Zo'n 80% hiervan komt in de EU terecht, de rest wordt uitgevoerd naar de Verenigde Staten en Azië. De meeste producten verlaten het continent via het internationale vliegveld van Kenia, de rest wordt met passagiersvliegtuigen die dagelijks op Kilimanjaro International Airport vliegen naar Europa vervoerd.

"Wij hebben als TAHA een belangrijke rol gespeeld bij deze groei", benadrukt Chamanga. "Als bedrijven met kwesties zitten over land,

delen en kunstmest, het verkrijgen van leningen en het vinden van afzetmarkten. Chamanga: "Het is belangrijk dat er een constante stroom van producten is zodat klanten steeds op je kunnen rekenen. Op dit moment is dat niet het geval, waardoor afnemers geneigd zijn elders aan te kloppen."

TAHA houdt ook de kwaliteit van de verse producten goed in de gaten. "Nu de EU, onze belangrijkste markt, steeds hogere eisen stelt aan importgroenten, -bloemen en -fruit, moeten we steeds alert zijn en kunnen we ons geen fouten permitteren. Om die hoge standaard te bereiken en vast te houden werken we ook nauw samen met de overheid en buitenlandse partners, zoals de Nederlandse ambassade en USAID, die ons met geld en expertise steunen."

'We hopen de komende jaren een groei van 20% te bereiken'

en groenten. Veel Nederlandse bedrijven zijn hier actief zoals Dekker Bruins (chrysanthemum), Moerman (zantedeschia), Schoneveld (cyclamen en primrose), Fides (chrysanthemum, pelargonium and kalanchoë) Kiliflora (rozen), Dutch Farms (lisianthus), Rijk Zwaan

vergunningen of belastingen bieden wij hulp en treden op als bemiddelaar. En we verzorgen transport naar het vliegveld en doen clearing en forwarding voor ons eigen bedrijf TAHA-Fresh." Ook adviseert TAHA kleine boeren over het gebruik van bestrijdingsmid-

Kansen voor Nederland

De tuinbouw geldt als één van de vier sectoren in Tanzania die door Nederland als speerpunt is geïdentificeerd omdat ze goede mogelijkheden biedt voor (versterkte) Nederlandse betrokkenheid. De ambassade in Dar es Salaam doet er alles aan om het klimaat voor tuinbouwondernemers in het land te

verbeteren door voortdurend in gesprek te gaan met betrokken Tanzaniaanse bewindslieden en specifieke diensten als de Tanzanian Revenue Authority. Bovendien heeft de ambassade geholpen bij de oprichting van de Dutch Business Group (DBG), een discussieplatform voor leden dat ook goede contacten onderhoudt met lokale en nationale overheden.

En als individuele bedrijven problemen hebben met de autoriteiten treedt de ambassade op als troubleshooter. Want hoe mooi en productief het werken op de hellingen van Mount Meru en Mount Kilimanjaro ook is, opereren in een ontwikkelingsland blijft een uitdaging, verzekeren de telers. Kleinveld: "Bureaucratie blijft je achtervolgen, of het nou om exportvergunningen, inspecties of belastingaanslagen gaat."

Tijdens een bezoek aan Tanzania in februari 2014 ondertekende minister Lilianne Ploumen voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking een schenkingsovereenkomst met de Tanzaniaanse minister van Financiën voor een ORIO-project voor de renovatie van Kilimanjaro International Airport (15 miljoen euro). Verder profiteren tien tuinbouwbedrijven in Tanzania op dit moment nog van een PSI-subsidie.

Eén van de bedrijven die in samenwerking met de Nederlandse ambassade en Wageningen Universiteit projecten heeft opgezet in Noord-Tanzania om de tuinbouwproductie en voedselveiligheid te verbeteren is Rijk Zwaan Afrisem, dat opereert naast zaadbedrijf Rijk Zwaan Q-Sem, dochterbedrijven van Rijk Zwaan in De Lier. Het ene project richt zich op de introductie van kwaliteitszaden en training van kleine boeren, die op een modelbedrijf in Moshi praktijkervaring opdoen, terwijl het andere vooral tot doel heeft ondervoeding tegen te gaan.

"Onze rol is de voedselproductie te verbeteren door hybride zaden voor groenten als witte kool en Afrikaanse kale te introduceren, waardoor boeren betere oogsten realiseren", stelt Heikki Niskala, managing director van Rijk Zwaan Afrisem, gevestigd op 20 hectare aan de voet van Mount Meru. "Ook promoten we kleine, betaalbare kassen die boeren in staat stellen hun productie nog verder op te schroeven."

Afrisem is in 2008 opgericht -samen met East West Seeds, de grootste zaadfirma van Zuid-Oost-Azië, die ook in Tanzania actief is - om speciale variëteiten te ontwikkelen voor de Afrikaanse markt die een hoge opbrengst garanderen en beter bestand zijn tegen insecten en ziekten.

"We wilden wat terugdoen voor Afrika" verduidelijkt Niskala. "Sinds 2003 heeft ons bedrijf Q-Sem,

v.l.n.r. Heikki Niskala, general manager van Rijk Zwaan Afrisem; product development managers Adrian Roelofs en Abel Kubey, ook van Rijk Zwaan Afrisem.

dat hybride zaden produceert voor de internationale markt, goed geboerd in Arusha. Door een prima klimaat, goedkopere, maar goed geschoolde werknemers en de mogelijkheid het hele jaar door te produceren (vlakbij de evenaar) is deze plek uitstekend geschikt voor de productie van tomaten- en komkommerzaden. Voor de lokale markt zijn echter geen kwaliteitszaden beschikbaar. In die behoefte willen wij voorzien."

Hoewel Rijk Zwaan Afrisem al sinds 2008 bestaat, komen de eerste zaden, voor Afrikaanse aubergine (wit en veel bitterder dan de paarse aubergine) pas begin volgend jaar op de markt. Niskala: "Om de beste kwaliteit zaad te kunnen ontwikkelen, zijn langdurige, uitgebreide proeven nodig."

In een van de kassen laat de Fin een kleine, maar zeer sappige komkommer proeven, een van de groenten die voor de lokale markt is geselecteerd. Verder groeien hier paprika's, hete pepers, tomaten en Afrikaanse kale. Groenten die de Tanzaniaanen een gezonde toekomst moeten bezorgen, zoals is verwoord in het motto van het bedrijf: 'Sharing a healthy future'. Niskala: "Over tien jaar moeten de meeste lokale boeren kunnen beschikken over hybride zaden."

Frans van den Houdt, freelance Afrika-correspondent